

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Щодо створення умов творчої самореалізації майбутніх учителів музики, то головними орієнтирами на заняттях з хорознавства, хорового аранжування, хорового диригування та хорового класу є виховання творчої особистості студентів, оскільки диригентсько-хорові дисципліни охоплюють широкі можливості для досягнення цієї мети. За їх допомогою розвиток творчої складової професійної компетентності учителів музики здійснюється за педагогічним, музичним та дослідницьким напрямками.

Вказані три компоненти творчості майбутнього вчителя-диригента нерозривно пов'язані між собою та присутні в змісті кожної з дисциплін диригентсько-хорового циклу та в професійній діяльності учителів музики загалом. Тому, володіючи унікальним потенціалом ресурсів для формування творчої особистості учителів музики, диригентсько-хорові дисципліни за допомогою різних форм творчої діяльності (індивідуальних, колективних, контрольованих, самостійних тощо), створення творчої атмосфери у початковій діяльності, особистісно орієнтованих технологій розвивають творчу індивідуальність та стійку потребу у реалізації майбутнім учителем музики свого творчого потенціалу.

Отже, визначені нами засоби диригентсько-хорових дисциплін відображають весь спектр їх можливостей у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів музики, ефективно використання яких можливе за умови тісної взаємодії між такими навчальними курсами, як «Хорознавство», «Хорове диригування», «Хорове аранжування» та «Хоровий клас». Характерною особливістю означених засобів є абсолютна відповідність кожній із дисциплін диригентсько-хорового циклу як в опосередкованому, так і в комплексному застосуванні в професійній підготовці майбутніх учителів музики. Найбільш ефективно використати ці засоби для формування професійної компетентності учителів музики можна в умовах організованої системи тісних взаємозв'язків диригентсько-хорових дисциплін.

У перспективі наших досліджень вбачаємо розробку комплексу навчально-методичних заходів організації такої системи для результативного застосування засобів диригентсько-хорових дисциплін у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів музики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Растригіна А. М. Формування фахових компетенцій у класі хорового диригування як основа професіоналізму майбутнього педагога-музиканта // Хорове мистецтво України та його подвижники / А. М. Растригіна // Матеріали другої Міжнародної науково-практичної конференції / Ред.-упор. П. Гушоватий, З. Гнатів. – Дрогобич: ДДПУ ім. І. Франка, 2012. – С. 3–8.
2. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посібник / О. П. Рудницька. – К., 2002. – 269 с.
3. Татарак Н. Г. Міжпредметні зв'язки вокально-хорових дисциплін у фаховій підготовці майбутнього вчителя музики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Н. Г. Татарак. – Харків, 2008. – 23 с.

REFERENCES

1. Rastryhina A. M. Formuvannya fakhovykh kompetentsiy u klasi khorovoho dyryhuvannya yak osnova profesionalizmu maybutn'oho pedahoha-muzykanta [Formation of professional competence in choral conducting class as the basis of future teacher professional musician]. – Drohobych: DDPU im. I. Franka, 2012. – P. 3–8.
2. Rudnyts'ka O. P. Pedahohika: zahal'na ta mystets'ka [Pedagogy: general and artistic]. – K., 2002. – 269 p.
3. Tatarak N. H. Mizhpredmetni zv'yazky vokal'no-khorovykh dystsyplin u fakhoviy pidhotovtsi maybutn'oho vchytelya muzyky [Intersubject ties vocal and choral disciplines in the professional training of future teachers of music]. – Kharkiv, 2008. – 23 p.

УДК 387.1-057.86:808.5

А. В. КАНИБОЛОЦЬКА

kanibolotska_lyuba@ukr.net

аспірант,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ
МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Розглянуто проблему формування моделі риторичної компетентності майбутніх викладачів в процесі їх фахової підготовки до професійної діяльності у вищих навчальних закладах (ВНЗ). Доведено, що модель формування риторичної компетентності майбутніх фахівців передбачає єдність методологічного, технологічного та діагностико-корективного блоків через дотримання педагогічних умов, які сприяють розвитку умінь та здібностей викладачів до риторичної діяльності. Встановлено, що реалізація мети здійснюється визначеними методологічними підходами та трьома послідовними етапами, а дотримання комплексу принципів, методів і форм передбачає високі та достатні рівні сформованості риторичної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ.

Ключові слова: риторична компетентність, педагогічна модель, структурні блоки моделі, викладач ВНЗ.

Л. В. КАНИБОЛОЦКАЯ

kanibolotska_lyuba@ukr.net

аспірант,

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ РИТОРИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ
БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ВУЗОВ

Рассмотрена проблема формирования риторической компетентности будущих преподавателей в процессе их профессиональной подготовки к профессиональной деятельности в вузах. Доказано, что модель формирования риторической компетентности предполагает единство методологического, технологического и диагностико-коррекционного блоков через соблюдение педагогических условий, способствующих развитию умений и способностей преподавателей к риторической деятельности. Установлено, что реализация цели осуществляется определенными методологическими подходами и тремя последовательными этапами, а соблюдение комплекса принципов, методов и форм предусматривает высокие и достаточные уровни сформованности риторической компетентности будущих преподавателей вузов.

Ключевые слова: риторическая компетентность, педагогическая модель, структурные блоки модели, преподаватель вуза.

L. KANIBOLOTSKA

kanibolotska_lyuba@ukr.net

Postgraduate Student,

National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine

MODEL OF THE RHETORICAL COMPETENCE FORMATION OF
FUTURE UNIVERSITY TEACHERS

The article is devoted to the formation of the rhetorical competence of future teachers, including grounding and development model of competence specified in the professional training for professional activity at universities. It is proved that the model of rhetorical competence involves the unity of methodological, technological, diagnostic and remedial teaching units through compliance with pedagogical conditions which enhance the development of skills and abilities of teachers to rhetorical activity. It has been set that the goal realization is carried out due to certain methodological approaches and three successive stages; compliance with the set principles, methods and forms provides sufficient and high levels of rhetorical competence of future university teachers.

Keywords: rhetorical competence, pedagogical model, building blocks model, university teachers.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Розвиток мовної освіти в Україні в нинішній період зумовлений новими соціальними завданнями, які визначені перед сучасною вищою школою: формування у майбутнього викладача умінь і навичок якісно та ефективно будувати своє педагогічне спілкування, що необхідне йому у процесі професійної діяльності. Оскільки у державній національній програмі «Освіта» в галузі вищої освіти передбачається підготовка фахівців високого культурного і професійного рівня, то нова концепція освіти і виховання у вищій школі вимагає удосконалення педагогічної діяльності викладачів ВНЗ і досягнення ними професіоналізму. Однак випускники часто відчують труднощі у сфері комунікативної взаємодії, що актуалізує проблему формування риторичної компетентності майбутніх педагогів, адже від рівня сформованості залежить ефективність професійної діяльності. З метою попередження цих труднощів формування риторичної компетентності має стати цілеспрямованим та організованим. Важливими для нашого дослідження в зв'язку з цим є проблематика створення педагогічної моделі.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що проблемі формування професійного мовлення в сучасній педагогіці, мовознавстві, лінгводидактиці присвячено ряд досліджень, серед яких провідне місце займають праці Н. Бабич, О. Волкової, Л. Мацько, С. Єрмоленко, Н. Голуб, Т. Ладиженської, М. Пентилюк, Т. Симоненко, І. Зязюна, Г. Сагач та ін. Однак спостереження за навчально-виховним процесом педагогічних ВНЗ засвідчили, що у професійній підготовці майбутнього викладача окреме завдання формування риторичної компетентності не ставиться. Тож перед нами поставлене завдання розробити модель цього процесу.

Мета статті – обґрунтування та розробка авторської структурно-змістової моделі формування риторичної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ.

Сьогодні провідним критерієм підготовленого випускника ВНЗ до професійної діяльності є рівень його фахової компетентності. Під такою компетентністю розуміємо інтегральні характеристики діяльності фахівця, що полягає у володінні фаховими знаннями, уміньми і навичками, професійно значущими особистісними якостями, що забезпечують ефективне виконання професійних функцій у соціально визнаній діяльності. Недоліки процесу формування риторичної компетентності зумовлюються почасти невмінням викладачів визначити мету і завдання спілкування, підбирати відповідні навчальні матеріали, недотриманням технологічних вимог навчання і виховання, зокрема, в процесі формування риторичної компетентності майбутнього педагогів. Тому, зростає необхідність у розробленні й упровадженні відповідної моделі її формування.

Слід зазначити, що у педагогічній науці моделювання використовується для вирішення певних завдань, основними з яких є: оптимізація структури навчального матеріалу; поліпшення планування навчального процесу; управління пізнавальною діяльністю; управління навчально-виховним процесом; діагностика, прогнозування, проектування навчання.

Як зазначають науковці, метод моделювання передбачає постановку мети, вибір або створення моделі, дослідження на моделі об'єкта пізнання, перенесення знань з моделі на оригінал завдяки суттєвій подібності й несуттєвій відмінності між ними [3, с. 115].

Проаналізувавши наукову літературу та на основі психолого-педагогічної теорії та практики формування професійної компетентності в процесі фахової підготовки педагогічного, нами було розроблено модель формування риторичної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ (рис. 1). Ми намагались, щоб створена нами модель була цілісним, відкритим і динамічним утворенням, мала всі основні властивості системи (цілісність, структурованість, взаємообумовленість і взаємозалежність) і дала можливість забезпечити цілеспрямованість процесу формування риторичної компетентності у системі вищої педагогічної освіти.

Основними складовими нашої моделі є такі блоки: методологічний, технологічний, діагностико-результативний.

До методологічного блоку моделі входить мета, методологічні підходи та принципи формування риторичної компетентності майбутніх викладачів. Він відображає ідеї, теорії, концепції, що є базою, науковими засадами вирішення досліджуваної проблеми. Важливою умовою є визначення мети. П. Лузан, зокрема, відзначає так її необхідність: «У спонукальній підструктурі діяльності є компонент, який неможливо розглядати окремо від потреб та мотиву. Це мета» [4, с. 32]. Соціальні вимоги до особистості викладача спричиняють таку мету дослідження: цілеспрямоване формування риторичної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ у процесі фахової підготовки. Концептуальні ідеї дослідження ґрунтуються на єдності

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

методологічних підходів. Його методологія передбачає організацію оволодіння студентами риторичними знаннями та навичками з урахуванням їх індивідуальних здібностей і нахилів.

Це завдання визначене соціально-економічними змінами в суспільстві і може успішно вирішуватися засобами особистісно зорієнтованого підходу, який передбачає співпрацю і співтворчість педагога та студента, де головною дійовою особою навчального процесу є саме студент. У цьому разі завдання педагога полягає в пізнанні студента як особистості, розкритті та розвитку його індивідуальних здібностей, передусім розвитку риторичних здібностей. Для реалізації цього підходу необхідно: сприяти зацікавленості кожного студента; зміст освіти, її засоби та методи організації навчання повинні бути такими, щоб студент мав змогу вибирати предметний матеріал, його вид і форму; стимулювати до висловлювання, використання різних способів вирішення завдань.

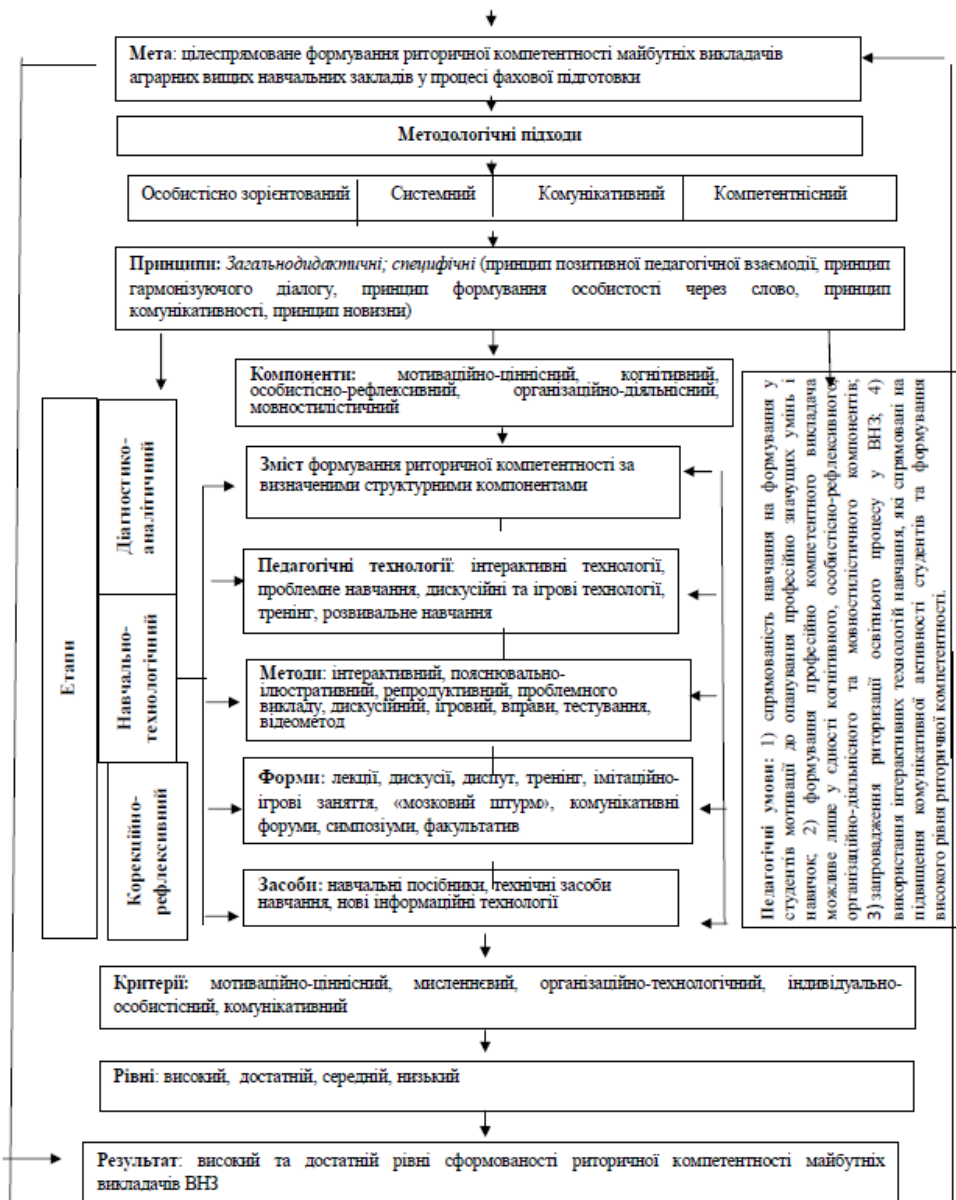

Рис. 1. Модель формування риторичної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ

У реалізації особистісно зорієнтованого навчання значна роль відведена педагогічному спілкуванню суб'єктів навчального процесу у вищій школі. Воно створює умови для розвитку навчально-професійної мотивації, надає навчанням характеру співпраці, забезпечує досягнення мети та завдань навчання, сприяє розвитку студентів і підвищенню професійно-педагогічного потенціалу викладачів [2, с. 70].

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Системний підхід дозволяє визначити перспективи навчання, його основні компоненти з урахуванням тенденцій суспільного розвитку, потреби і можливості суб'єктів навчання, формування людини як громадянина, особистості творчого викладача. Цей підхід дає викладачеві змогу викладати свій предмет в нерозривному зв'язку з іншими фаховими дисциплінами, визначити пріоритетні напрямки викладання, структурувати навчальні завдання. Згідно з ним формування риторичної компетентності досліджується як цілісна система, основними компонентами якої є мета, зміст, методи, засоби, форми навчання, яким властиві внутрішні зв'язки. Зміна одного чи кількох компонентів може вплинути на характер усієї системи навчання. Нагадаємо, що до загальних характеристик системи відносять [7, с. 49]: цілісність, структурність, функціональність, взаємозв'язок із зовнішнім середовищем, ієрархічність, цілеспрямованість, самоорганізацію. Отже, система дозволяє визначити стратегію дослідження проблеми формування риторичної компетентності майбутніх викладачів.

Комунікативний підхід передбачає педагогічну взаємодію, активізацію навчально-пізнавальної роботи студентів засобами комунікативної діяльності. Необхідно, щоб у результаті навчання відбувалися зміни, які визначаються набутим життєвим досвідом, засвоєними знаннями у навчальному процесі, характером його діяльності, рівнем пізнавальних інтересів, готовністю до самоосвіти. Такий підхід забезпечує високу мотивацію в навчанні, відкриває можливості для самореалізації, міжособистісного спілкування, створює сприятливі умови для продуктивної навчальної діяльності студентів. Комунікативний підхід до навчання, як зазначає М. Пентилюк, передбачає врахування: 1) потреби у спілкуванні; 2) мотивів актів спілкування; 3) обставин, за яких здійснюються комунікація [5, с. 8].

Спираючись на основні положення компетентісного підходу, в процесі підготовки майбутніх викладачів можна вирішувати важливі проблеми педагогічної освіти – запобігти слабкій практичній підготовці викладачів. Формування компетентності відбувається шляхом засвоєння під час навчання суми компетенцій, які є комбінацією характеристик і дозволяють забезпечити виконання професійних обов'язків на високому рівні. На компетентісний підхід варто звернути особливу увагу, оскільки він: сприяє оновленню змісту навчання; посилює практичну орієнтацію освіти; орієнтує на по будову навчального процесу відповідно до очікуваного чи бажаного результату освіти [1, с. 22].

Таким чином, компетентісний підхід можна розглядати не лише як засіб оновлення змісту освіти, а і як механізм приведення його у відповідність до сучасних вимог підготовки професійно компетентного педагога з розвинутою риторичною компетентністю.

У нашу модель входять загальнодидактичні та специфічні принципи формування риторичної компетентності майбутніх викладачів. Серед загальнодидактичних ми виокремили такі принципи: науковості; системності; послідовності; наочності; свідомості; активності; доступності; зв'язку навчання з життям.

Принцип науковості вимагає, щоб зміст освіти вищої школи відповідав досягненням науки у певній галузі знань. У контексті формування риторичної компетентності це передбачає, щоб процес навчання був науково дослідженим, включав мету, принципи, підходи, педагогічні умови, компоненти для її формування. За умови виявлення, дослідження, передбачення сутності та значення складових процесу формування риторичної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ можна розраховувати на ефективність педагогічного процесу.

Принцип систематичності й послідовності у формуванні риторичної компетентності означає послідовне, з урахуванням логіки конкретної науки і мисленневих можливостей студентів, розгортання змісту знань, формування умінь і навичок на основі наступності і повноти освоєння всіх складників комунікативної діяльності педагога. У навчальних планах системи підготовки майбутніх викладачів ВНЗ необхідно вибудувати навчальні дисципліни так, щоби вони забезпечували педагогічну підготовку майбутніх фахівців на рівні міжпредметних зв'язків.

Одним з основних загальнодидактичних принципів є принцип наочності. Використання наочності у навчанні сприяє поєднанню конкретного з абстрактним, раціонального з ірраціональним, теоретичних знань з практичною діяльністю. У процесі формування риторичної компетентності цей принцип відіграє дуже важливу роль, оскільки є ефективним засобом передачі необхідних знань та передбачає розвиток аналітичного

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

мислення, вміння досягати образного виявлення різноманітних суспільних проблем, спостерігати за власною комунікативною діяльністю та працювати над її удосконаленням.

Не менш важливим є принцип свідомості і активності, що передбачає насамперед усвідомлення важливості риторичної компетентності та комунікації для ефективної професійної діяльності майбутніх викладачів. Необхідно залучати студентів до активної навчальної діяльності, оскільки це сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, а для цього необхідно дотримуватись певних правил: формувати мотиви до навчання; залучати до різних видів самостійної роботи; використовувати раціональні методи і прийоми навчання; змінювати види навчальної діяльності; розвивати впевненість у пізнавальних можливостях.

Важливим є принцип доступності, який передбачає врахування особливостей розвитку студентів, аналізу матеріалу з точки зору їх можливостей і такої організації навчання, щоб вони не відчували перевантажень. В реалізації вказаного принципу необхідно враховувати рівень підготовки, можливості, вікові та індивідуальні особливості, адже формування риторичної компетентності передбачає аналіз великої кількості навчального матеріалу, то потрібно вміти правильно організувати процес передачі знань, щоб він був легким та доступним.

У формуванні риторичної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ значимою є орієнтація на принцип зв'язку навчання з життям, з практикою, оскільки навчання буде успішним і тоді, коли особистість постійно відчуватиме корисність отриманих знань. Тому необхідно використовувати отримані знання на практиці, наводити конкретні приклади, аналізувати і перетворювати навколишню дійсність, виробляти власні погляди, розкривати зв'язок теорії з практикою тощо.

До специфічних відносимо принцип позитивної педагогічної взаємодії (формування риторичної компетентності буде ефективне лише за умов взаємодії педагога з студентами, дотримання суб'єкт-суб'єктних відносин: педагогічне тло навчання риторичній компетентності – позитивні форми взаємодії: партнерство, співробітництво, співдружність як спільне творче вирішення проблем удосконалення мовленнєвої культури);

– принцип гармонізуючого діалогу (співрозмовник – не пасивний, а активний об'єкт, якому необхідно передати інформацію, на який покликані впливати; ефективне мовне спілкування можливе лише при діалогічній взаємодії учасників мовної ситуації);

– принцип формування особистості через слово (формується завдяки практичному спілкуванню, що виражається через слово; вміння правильно говорити, знання правил комунікації вчать думати, встановлюють цілісність світовідчуття, ведуть до успіху кожного, хто замислюється над роллю та значенням мови у становленні суспільства та власної особистості);

– принцип комунікативності (передбачає комунікативну спрямованість навчального процесу, яка полягає не лише в тому, що переслідується мета навчити здійснювати ефективну комунікацію, а шлях до досягнення цієї мети є власне комунікативною діяльністю. Практичне користування мовою у ситуаціях, максимально наближених до ситуацій реального спілкування, лежить в основі вказаного принципу. Навчаючись згідно з ним, студенти набувають риторичної компетенції – здатності правильно використовувати мову залежно від конкретної ситуації спілкування);

– принцип новизни (новизна в змісті матеріалу, постійна зміна проблем обговорення на заняттях; новизна форм організації навчання, видів, методів і прийомів роботи; новизна мовленнєвих партнерів. Запровадження елементів новизни викликає інтерес до навчання, забезпечує гнучкість і динамічність мовленнєвих умінь і навичок).

До технологічного блоку розробленої нами моделі риторичної компетентності входять складники змістові (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, особистісно-рефлексивний, організаційно-діяльнісний, мовностилістичний компоненти) та операційно-діяльнісні (педагогічні умови, етапи формування, педагогічні технології, методи навчання, форми навчання).

Оскільки риторична компетентність викладача ВНЗ є складним інтегративним утворенням особистості, яке передбачає володіння риторичними знаннями, вміннями та навичками, якими, що визначають здатність і готовність до ефективного та оптимального спілкування, реалізовані й закріплені в досвіді комунікативної та риторичної діяльності, то формування цієї важливої здатності майбутнього викладача має здійснюватися шляхом реалізації таких педагогічних умов: 1) спрямованість навчання на формування у студентів мотивації до опанування професійно значущих умінь і навичок; 2) формування

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

професійно компетентного викладача можливе лише у єдності когнітивного, особистісно-рефлексивного, організаційно-діяльнісного та мовностилістичного компонентів; 3) запровадження риторизації освітнього процесу у ВНЗ; 4) використання інтерактивних технологій навчання, які спрямовані на підвищення комунікативної активності студентів та формування високого рівня риторичної компетентності.

Механізм забезпечення вказаних педагогічних умов діє через педагогічні технології (інтерактивні технології, проблемне навчання, дискусійні та ігрові технології, тренінг), які, реалізуються відповідними методами (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, ігровий, дискусійний, вправи, тестування, відеометод), та формами (лекції різних видів, дискусії, диспути, тренінгові заняття, імітаційно-ігрові заняття, комунікативні форуми, симпозіуми, факультативи) організації навчання.

Реалізація мети і завдань формування риторичної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ здійснюється протягом трьох послідовних етапів:

1) діагностико-аналітичного, що передбачає володіння теоретичними знаннями та усвідомлення змісту риторичних умінь, формування мотивації до оволодіння професійно важливими характеристиками, визначення стану сформованості риторичної компетентності у студентів, що виявляється у їх здатності спрямовувати набуті знання для досягнення запланованого результату. Основною формою роботи на цьому етапі є різні види лекцій, використання проблемного методу викладання, створення проблемних ситуацій, постановки запитань дискусійного характеру, включення в лекції заздалегідь підготовлених виступів студентів;

2) навчально-технологічного, що передбачає безпосередньо організацію навчальної діяльності студентів з метою формування у них відповідних умінь, основними формами якої є різні види практичних занять, самостійна робота студентів, вправи на вдосконалення творчого мислення, вдосконалення техніки мовлення та вправи на розвиток професійних вмінь і навичок, риторичних передусім. Для вирішення поставлених завдань можна використовувати тренінги, бесіди, проблемні методи навчання, імітаційно-ігрові методи, дискусії тощо;

3) корекційно-рефлексивного, що спрямований на реалізацію та корекцію сформованих умінь у нестандартних умовах, формування здатностей до рефлексії і постійного самовдосконалення, забезпечує контроль і оцінювання рівня сформованості складників риторичної компетентності, самоконтроль і редагування навчальної поведінки, зокрема мовленнєвої, передбачає самоаналіз студентом навчальної діяльності й набутого рівня власного красномовства. Завдання формування комплексних риторичних умінь на основі набутих знань і навичок шляхом перенесення їх у нові нестандартні навчальні ситуації можуть вирішуватись у процесі риторичного тренінгу, ділових ігор, навчальних дискусій, які моделюють життєві та професійні ситуації, що вимагають застосування набутих умінь.

Діагностико-корегувальний блок відображає процеси оцінювання, аналізу і корекції результатів системного формування риторичної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ як цілісного конструкту п'яти структурних компонентів (мотиваційно-ціннісного, когнітивного, організаційно-діяльнісного, особистісно-рефлексивного, мовностилістичного) і поєднує певні критерії (мисленнєвий, мотиваційно-ціннісний, організаційно-технологічний, індивідуально-особистісний, комунікативний) з відповідними показниками, що комплексно характеризують чотири рівні сформованості цієї складної інтегративної властивості особистості майбутнього викладача: високий, достатній, середній, низький.

Таким чином, нами обґрунтовано й розроблено модель формування риторичної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ, а саме: розкрито методологічні підходи, проаналізовано загальнодидактичні та специфічні принципи, визначено педагогічні технології, методи та форми навчання, встановлено етапи, за яких здійснюється реалізація мети і завдань формування риторичної компетентності, відповідно до критеріїв виокремлено чотири рівні сформованості цієї компетентності. Визначені блоки взаємообумовлені та взаємозалежні, і реалізуються через дотримання педагогічних умов, що забезпечують ефективність функціонування моделі.

Проведе дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування риторичної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ. Подальше дослідження полягає у розробці методики формування риторичної компетентності майбутніх викладачів у процесі фахової підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К. І. С., 2004. – 112 с.
2. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова. – К.: Знання, 2007. – 495 с.
3. Основи науково-педагогічних досліджень: підручник / П. Г. Лузан, С. В. Виговська, І. В. Сопівник. – К.: НАКККіМ, 2014. – 360 с.
4. Лузан П. Г. Просторова модель методів навчання / П. Г. Лузан // Науковий вісник НАУ. – 2003. – № 68. – С. 143–153.
5. Пентилок М. І. Наукові засади комунікативної спрямованості у навчанні рідної мови / М. І. Пентилок // Українська мова і література в школі. – 1999. – № 3. – С. 8–10.
6. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – 3-тє вид., перероб. і доп. / М. М. Фіцула. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 232 с.
7. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. – 5-е вид., стереот. / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – К.: Знання, 2006. – 307 с.

REFERENCES

1. Kompetentnisnyy pidkhid u suchasniy osviti: svitovyy dosvid ta ukrayins'ki perspektyvy. [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects] – Biblioteka z osvithn'oyi polityky / pid ah. red.. O. V. Ovcharuk. – K.: K. I. S., 2004. – 112 s.
2. Kurlyand Z. N. Pedahohika vyshchoyi shkoly: navch. posibnyk [Pedagogy of higher education] / Z. N. Kurlyand, R. I. Khmelyuk, A. V. Semenova. – K.: Znannya, 2007. – 495 s.
3. Osnovy naukovy-pedahohichnykh doslidzhen': pidruchnyk [Basic scientific and educational research] / P. H. Luzan, S. V. Vyhovs'ka, I. V. Sopivnyk – K.: NAKKKiM, 2014. – 360 s.
4. Luzan P. H. Prostorova model' metodiv navchannya [The spatial pattern of teaching methods] / P. H. Luzan // Naukovyy visnyk NAU. – 2003. – № 68. – S. 143–153.
5. Pentylyuk M. I. Naukovi zasady komunikatyvnoyi spryamovanosti u navchanni ridnoyi movy [Scientific principles of communicative orientation in teaching their native language] / M. I. Pentylyuk // Ukr. mova i literatura v shkoli. – 1999. – № 3. – S. 8–10.
6. Fitsula M. M. Pedahohika: navchal'nyy posibnyk dlya studentiv vyshcheykh pedahohichnykh zakladiv osvity. – 3-tye vyd., pererob. i dop. [Pedagogy: Textbook for students of higher educational establishments of education] / M. M. Fitsula. – Ternopil': Navchal'na knyha – Bohdan, 2005. – 232 s.
7. Sheyko V. M. Orhanizatsiya ta metodyka naukovy-doslidnyts'koyi diyal'nosti: pidruchnyk [The organization and methods of research activities] / V. M. Sheyko, N. M. Kushnarenko. – 5-e vyd., ster. – K.: Znannya, 2006. – 307 s.

УДК (378+811.111)-057.87

А. А. МИКИТИШИН

mykytyshyna@gmail.com

аспірант,

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

**СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ**

Проаналізовано поняття професійної іншомовної комунікативної підготовки та професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх програмістів. Подано різні підходи до інтерпретації цих концепцій в сучасній науковій літературі. Окреслено сутність та виокремлено структурні компоненти професійної іншомовної комунікативної компетентності студентів-програмістів відповідно до цілей та завдань навчальної програми. Обґрунтовано доцільність обраного підходу до структурування професійної іншомовної комунікативної компетентності. Описано сутність окремих її складових та подано рекомендації щодо їх практичної реалізації у навчальному процесі студентів технічних спеціальностей.

Ключові слова: професійна іншомовна комунікативна підготовка, професійна іншомовна комунікативна компетентність, професійна діяльність, майбутній програміст.